

22nd Sydney Latin Summer School

University of Sydney, January 18-22, 2016

Level 4 ii

Instructor: Elizabeth Minchin

LATIN SUMMER SCHOOL 2016: Ovid's Trojan War

(extracts from *Metamorphoses* 12-14)

The *Metamorphoses* is a slightly unorthodox epic poem of some 15 books, which appears to have been completed immediately prior to Ovid's banishment in AD 8. The poem claims to tell the history of the world from the moment of creation to the death and deification of Julius Caesar. Each episode concludes with a supernatural transformation of some kind; and each story is linked to the next in such a fashion that a seamless narrative (*perpetuum . . . carmen*, *Met.* 1, 4) is created.

Many readers are familiar with many of the individual tales of metamorphosis (Apollo and Daphne, Echo and Narcissus) that make up Ovid's long epic. This week-long program aims to do something slightly different. We shall focus on the ways in which Ovid has exploited his heritage of great literature, Greek and Roman, to construct his own version of the Trojan War story. There are, of course, many references to Homer, but also to the tragedians (Sophocles, Euripides), and to Virgil. Ovid refers to these authors and, where he sees an opportunity, he elaborates on their tales. At some points it is clear that he is competing with these other poets; at other points he refuses to engage at all.

I regret that it will not be possible to read the whole of this long narrative. But I have selected a number of episodes that demonstrate what Ovid is capable of:

1. *Ovid's Achilles* (Achilles and Cycnus): 12.70-145 (**76 lines**)
2. *The arms of Achilles* (Part 1: Ajax pleads his case): 12.612-628; 13.1-20, 63-81, 103-119 (**73 lines**)
3. *The arms of Achilles* (Part 2: Odysseus): 13.123-139, 159-180, 196-204, 370-398 (**77 lines**)
4. *Ovid's Hecuba*: 13.481-505 (read in translation); 505-575 in Latin (**71 lines**)
5. *Ovid's Aeneas*: 13.623-674; 14.75-84; 581-595 (read 596-608 in translation) (**77 lines**)

Monday: Ovid's Achilles (*Met.* 12.70-145)

Nec Phryges exiguo, quid Achaica dextera possit
 sanguine senserunt. Et iam Sigea rubebant
 litora, iam leto proles Neptunia Cygnus
 mille viros dederat, iam curru instabat Achilles
 totaque Peliacae sternebat cuspidis ictu
 agmina, perque acies aut Cygnum aut Hectora quaerens
 concreditur Cygno (decimum dilatus in annum
 Hector erat): tum colla iugo canentia pressos
 exhortatus equos currum direxit in hostem
 concutiensque suis vibrantia tela lacertis
 "quisquis es, o iuuenis" dixit "solamen habeto
 mortis, ab Haemonio quod sis iugulatus Achille."

Hactenus Aeacides; vocem gravis hasta secuta est.
 Sed quamquam certa nullus fuit error in hasta,
 nil tamen emissi profecit acumine ferri
 utque hebeti pectus tantummodo contudit ictu.

"Nate dea, nam te fama praenovimus," inquit
 ille "quid a nobis vulnus miraris abesse?"
 (mirabatur enim) "non haec, quam cernis, equinis
 fulva iubis cassis neque onus cava parma sinistrae
 auxilio mihi sunt: decor est quaesitus ab istis.
 Mars quoque ob hoc capere arma solet! Removebitur omne
 tegminis officium, tamen indestrictus abibo.
 Est aliquid non esse satum Nereide, sed qui
 Nereaque et natas et totum temperat aequor."

Dixit et haesurum clipei curvamine telum
 misit in Aeaciden, quod et aes et proxima rupit
 terga novena boum, decimo tamen orbe moratum est.
 Excutit hoc heros rursusque trementia forti
 tela manu torsit: rursus sine vulnere corpus
 sincerumque fuit! Nec tertia cuspis apertum
 et se praebentem valuit destringere Cygnum.
 Haud secus exarsit, quam circo taurus aperto,
 cum sua terribili petit inritamina cornu,
 poeniceas vestes, elusaque vulnera sentit.
 Num tamen exciderit ferrum, considerat hastae:
 haerebat ligno. "Manus est mea debilis ergo,
 quasque" ait "ante habuit vires, effudit in uno?"

Nam certe valuit, vel cum Lyrnesia primus
 moenia deieci, vel cum Tenedonque suoque
 Eetioneas inplevi sanguine Thebas,
 vel cum purpureus populari caede Caicus
 fluxit opusque meae bis sensit Telephus hastae.
 Hic quoque tot caesis, quorum per litus acervos
 et feci et video, valuit mea dextra valetque.”

Dixit et, ante actis veluti male crederet, hastam
 misit in adversum Lycia de plebe Menoeten
 loricamque simul subiectaque pectora rupit.
 Quo plangente gravem moribundo pectore terram
 extrahit illud idem calido de vulnere telum
 atque ait: “Haec manus est, haec, qua modo vicimus, hasta:
 utar in hoc isdem; sit in hoc, precor, exitus idem!”

Sic fatus Cygnum repetit, nec fraxinus errat
 inque umero sonuit non evitata sinistro,
 inde velut muro solidaque a caute repulsa est;
 qua tamen ictus erat, signatum sanguine Cygnum
 viderat et frustra fuerat gavisus Achilles:
 vulnus erat nullum, sanguis fuit ille Menoetae!
 Tum vero praeceps curru fremebundus ab alto
 desilit et nitido securum comminus hostem
 ense petens parmam gladio galeamque cavari
 cernit et in duro laedi quoque corpore ferrum!

Haud tulit ulterius, clipeoque adversa reducto
 ter quater ora viri, capulo cava tempora pulsat
 cedentique sequens instat turbatque ruitque
 attonitoque negat requiem: pavor occupat illum,
 ante oculosque natant tenebrae, retroque ferenti
 aversos passus medio lapis obstitit arvo.
 Quem super impulsum resupino corpore Cygnum
 vi multa vertit terraeque adflixit Achilles.
 Tum clipeo genibusque premens praecordia duris
 vincla trahit galeae: quae presso subdita mento
 elidunt fauces et respiramen utrumque
 eripiunt animae. Victum spoliare parabat:
 arma relicta videt; corpus deus aequoris albam
 contulit in volucrem, cuius modo nomen habebat.

Tuesday: The Arms of Achilles (Part 1: Ajax) (Met. 12.612-628; 13.1-20, 63-81, 103-119)

12.612-628

Iam timor ille Phrygum, decus et tutela Pelasgi
 nominis, Aeacides, caput insuperabile bello,
 arserat: armarat deus idem idemque cremabat;
 iam cinis est, et de tam magno restat Achille
 nescio quid parvam, quod non bene conpleat urnam:
 at vivit totum quae gloria conpleat orbem!
 Haec illi mensura viro respondet, et hac est
 par sibi Pelides nec inania Tartara sentit.

Ipse etiam, ut, cuius fuerit, cognoscere posses
 bella movet clipeus, deque armis arma feruntur.
 Non ea Tydides, non audet Oileos Ajax,
 non minor Atrides, non bello maior et aevo
 poscere, non alii: solis Telamone creato
 Laerteque fuit tantae fiducia laudis.
 A se Tantalides onus invidiamque removit
 Argolicosque duces mediis considerare castris
 iussit et arbitrium litis traiecit in omnes.

13.1-20

Consedere duces, et vulgi stante corona
 surgit ad hos clipei dominus septemplicis Ajax,
 utque erat impatiens irae, Sigeia torvo
 litora respexit classemque in litore vultu
 intendensque manus “agimus, pro Iuppiter!” inquit
 “ante rates causam, et mecum confertur Ulixes!
 At non Hectoreis dubitavit cedere flammis,
 quas ego sustinui, quas hac a classe fugavi.
 Tutius est igitur fictis contendere verbis,
 quam pugnare manu! Sed nec mihi dicere promptum,
 nec facere est isti: quantumque ego Marte feroci
 quantum acie valeo, tantum valet iste loquendo.

Nec memoranda tamen vobis mea facta, Pelasgi,
 esse reor: vidistis enim. Sua narret Ulixes,
 quae sine teste gerit, quorum nox conscia sola est.

Praemia magna peto, fateor; sed demit honorem
 aemulus: Aiaci non est tenuisse superbum,
 sit licet hoc ingens, quidquid speravit Ulixes.
 Iste tulit pretium iam nunc temptaminis huius,
 quod, cum victus erit, mecum certasse feretur.

13.63-81

Qui licet eloquio fidum quoque Nestora vincat,
 haud tamen efficiet, desertum ut Nestora crimen
 esse rear nullum. Qui cum imploraret Ulixem
 vulnere tardus equi fessusque senilibus annis,
 proditus a socio est. Non haec mihi crimina fingi
 scit bene Tydides, qui nomine saepe vocatum
 corripuit trepidoque fugam exprobravit amico.
 Adspiciunt oculis superi mortalia iustis!
 En eget auxilio, qui non tulit, utque reliquit,
 sic linquendus erat: legem sibi dixerat ipse.
 Conclamat socios: adsum videoque trementem
 pallentemque metu et metuentem morte futura;
 opposui molem clipei texique iacentem
 servavique animam (minimum est hic laudis) inertem.
 Si perstas certare, locum redeamus in illum:
 redde hostem vulnusque tuum solitumque timorem
 post clipeumque late et mecum contende sub illo!
 At postquam eripui, cui standi vulnera vires
 non dederant, nullo tardatus vulnere fugit.

13.103-119

Quo tamen haec Ithaco, qui clam, qui semper inermis
 rem gerit et furtis incautum decipit hostem?
 Ipse nitor galeae claro radiantis ab auro
 insidias prodet manifestabitque latentem.
 Sed neque Dulichius sub Achillis casside vertex
 pondera tanta feret, nec non onerosa gravisque
 Pelias hasta potest imbellibus esse lacertis,
 nec clipeus vasti concretus imagine mundi
 conveniet timidae nataeque ad furta sinistrae:
 debilitaturum quid te petis, Improbe, munus?

Quod tibi si populi donaverit error Achivi,
cur spolieris, erit, non cur metuaris ab hoste,
et fuga, qua sola cunctos, timidissime, vincis,
tarda futura tibi est gestamina tanta trahenti.
Adde quod iste tuus, tam raro proelia passus,
integer est clipeus: nostro, qui tela ferendo
mille patet plagis, novus est successor habendus.

Wednesday: The Arms of Achilles (part 2: Odysseus) (*Met.* 13.123-139, 159-180, 196-2-4, 370-398)

13.123-139

Finierat Telamone satus vulgique secutum
ultima murmur erat, donec Laertius heros
adstitit atque oculos paulum tellure moratos
sustulit ad proceres exspectatoque resolvit
ora sono; neque abest facundis gratia dictis.

“Si mea cum vestris valuissent vota, Pelasgi,
non foret ambiguus tanti certaminis heres,
tuque tuis armis, nos te poteremur, Achille.
Quem quoniam non aequa mihi vobisque negarunt
fata” (manuque simul veluti lacrimantia tersit
lumina), “quis magno melius succedit Achilli,
quam per quem magnus Danais successit Achilles?
Huic modo ne prosit, quod, uti est, hebes esse videtur,
neve mihi noceat, quod vobis semper, Achivi,
profuit ingenium, meaque haec facundia, siqua est,
quae nunc pro domino, pro vobis saepe locuta est,
invidia careat, bona nec sua quisque recuset.

13.159-180

Ergo operum quoniam nudum certamen habetur:
plura quidem feci, quam quae comprehendere dictis
in promptu mihi sit; rerum tamen ordine ducar.

Praescia venturi genetrix Nereia leti
dissimulat cultu natum, et deceperat omnes,
in quibus Aiacem, sumptae fallacia vestis.
Arma ego femineis animum motura virilem
mercibus inserui, neque adhuc proiecerat heros
virgineos habitus, cum parmam hastamque tenenti
‘nate dea,’ dixi ‘tibi se peritura reservant
Pergama! quid dubitas ingentem evertere Troiam?’
inieciue manum fortemque ad fortia misi.

Ergo opera illius mea sunt: ego Telephon hasta
pugnantem domui, victum orantemque refeci;

quod Thebae cecidere, meum est, me credite Lesbon,
 me Tenedon Chrysenque et Cillan, Apollinis urbes,
 et Scyrum cepisse, mea concussa putate
 procubuisse solo Lyrnesia moenia dextra,
 utque alias taceam, qui saevum perdere posset
 Hectora, nempe dedi: per me iacet inclitus Hector.
 Illis haec armis, quibus est inventus Achilles,
 arma peto: vivo dederam, post fata reposco.

13.196-204

Mittor et Iliacas audax orator ad arces,
 visaque et intrata est altae mihi curia Troiae
 (plenaque adhuc erat illa viris), interritus egi,
 quam mihi mandarat communis Graecia causam,
 accusoque Parim praedamque Helenamque reposco
 et moveo Priamum Priamoque Antenora iunctum.
 At Paris et fratres et qui rapuere sub illo,
 ni tenuere manus (scis hoc, Menelae) nefandas,
 primaque lux nostri tecum fuit illa pericli.

13.370-398

At vos, o proceres, vigili date praemia vestro,
 proque tot annorum cura, quibus anxius egi,
 hunc titulum meritis pensandum reddite nostris.
 Iam labor in fine est: obstantia fata removi
 altaque posse capi faciendo Pergama cepi.
 Per spes nunc socias casuraque moenia Troum
 perque deos oro, quos hosti nuper ademi,
 per siquid superest, quod sit sapienter agendum,
 siquid adhuc audax ex praecipitique petendum est,
 si Troiae fatis aliquid restare putatis,
 este mei memores! Aut si mihi non datis arma,
 huic date!” — et ostendit signum fatale Minervae.

Mota manus procerum est, et quid facundia posset,
 re patuit, fortisque viri tulit arma disertus.
 Hectora qui solus, qui ferrum ignesque Iovemque
 sustinuit totiens, unam non sustinet iram,

invictumque virum vicit dolor: arripit ensem
et “meus hic certe est! an et hunc sibi poscit Ulixes?
Hoc” ait “utendum est in me mihi, quique cruore
saepe Phrygum maduit, domini nunc caede madebit,
ne quisquam Aiace[m] possit superare nisi Ajax.”

Dixit et in pectus tum demum vulnera passum,
qua patuit ferro, letalem condidit ensem.
Nec valere manus infixum educere telum:
expulit ipse cruor, rubefactaque sanguine tellus
purpureum viridi genuit de caespite florem,
qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus;
littera communis mediis pueroque viroque
incripta est foliis, haec nominis, illa querellae.

Thursday: Ovid's Hecuba (*Met.* 13.505-575 [read 481-505 in translation])

13.505-575

Iacet Ilion ingens,
 eventaque gravi finita est publica clades, —
 sed finita tamen; soli mihi Pergama restant,
 in cursuque meus dolor est: modo maxima rerum,
 tot generis natisque potens nuribusque viroque,
 nunc trahor exul, inops, tumultis avulsa meorum,
 Penelopae munus; quae me data pensa trahentem
 matribus ostendens Ithacis 'haec Hectoris illa est
 clara parens, haec est' dicet 'Priameia coniunx!'
 Postque tot amissos tu nunc, quae sola levabas
 maternos luctus, hostilia busta piasti!
 Inferias hosti peperisti! Quo ferrea resto?
 Quidve moror? Quo me servas, annosa senectus?
 Quo, di crudeles, nisi uti nova funera cernam,
 vivacem differtis anum? Quis posse putaret
 felicem Priamum post diruta Pergama dici?
 Felix morte sua est, nec te, mea nata, peremptam
 adspicit et vitam pariter regnumque reliquit.
 At, puto, funeribus dotabere, regia virgo,
 condeturque tuum monumentis corpus avitis.
 Non haec est fortuna domus: tibi munera matris
 contingent fletus peregrinaeque haustus harenae!
 Omnia perdidimus: superest, cur vivere tempus
 in breve sustineam, proles gratissima matri,
 nunc solus, quondam minimus de stirpe virili,
 has datus Ismario regi Polydorus in oras.
 Quid moror interea crudelia vulnera lymphis
 abluere et sparsos inmiti sanguine vultus?"

Dixit et ad litus passu processit anili,
 albentes lacerata comas. "Date, Troades, urnam"
 dixerat infelix, liquidas hauriret ut undas:
 adspicit eiectum Polydori in litore corpus
 factaque Threiciis ingentia vulnera telis!
 Troades exclamant: obmutuit illa dolore,
 et pariter vocem lacrimasque introrsus obortas
 devorat ipse dolor, duroque simillima saxo
 torpet et adversa figit modo lumina terra,
 interdum torvos sustollit ad aethera vultus,

nunc positi spectat vultum, nunc vulnera nati
vulnera praecipue, seque armat et instruit iram.”

Qua simul exarsit, tamquam regina maneret,
ulcisci statuit poenaeque in imagine tota est,
utque furi catulo lactente orbata leaena
signaque nacta pedum sequitur, quem non videt, hostem,
sic Hecube, postquam cum luctu miscuit iram,
non oblita animorum, annorum oblita suorum,
vadit ad artificem dirae, Polymestora, caedis
conloquiumque petit: nam se monstrare relictum
velle latens illi, quod nato redderet, aurum.

Credidit Odrysius praedaeque adsuetus amore
in secreta venit. Tum blando callidus ore
“tolle moras, Hecube,” dixit, “da munera nato!
Omne fore illius quod das, quod et ante dedisti,
per superos iuro.” Spectat truculenta loquentem
falsaque iurantem tumidaque exaestuat ira
atque ita correpto captivarum agmina matrum
invocat et digitos in perfida lumina condit
expellitque genis oculos (facit ira nocentem)
immergitque manus, foedataque sanguine sonti
non lumen (neque enim superest), loca luminis haurit.

Clade sui Thracum gens inritata tyranni
Troada telorum lapidumque incessere iactu
coepit. At haec missum rauco cum murmure saxum
morsibus insequitur, rictuque in verba parato
latravit, conata loqui: locus exstat et ex re
nomen habet, veterumque diu memor illa malorum
tum quoque Sithonios ululavit maesta per agros.
illius Troasque suos hostesque Pelasgos,
illius fortuna deos quoque moverat omnes,
sic omnes, ut et ipsa Iovis coniunxque sororque
eventus Hecubam meruisse negaverit illos.

Friday: Ovid's Aeneas (*Met.* 13.623-674; 14.75-84, 581-595, 596-608 in translation)

13.623-674

Non tamen eversam Troiae cum moenibus esse
 spem quoque fata sinunt: sacra et, sacra altera, patrem
 fert umeris, venerabile onus, Cythereius heros:
 de tantis opibus praedam pius eligit illam
 Ascaniumque suum profugaque per aequora classe
 fertur ab Antandro scelerataque limina Thracum
 et Polydoreo manantem sanguine terram
 linquit et utilibus ventis aestuque secundo
 intrat Apollineam sociis comitantibus urbem.

Hunc Anius, quo rege homines, antistite Phoebus
 rite colebatur, temploque domoque recepit
 urbemque ostendit delubraque nota duasque
 Latona quondam stirpes pariente retentas.
 Ture dato flammis vinoque in tura profuso
 caesarumque boum fibris de more crematis
 regia tecta petunt positisque tapetibus altis
 munera cum liquido capiunt Cerealia Baccho.

Tum pius Anchises: "O Phoebi lecte sacerdos,
 fallor, an et natum, cum primum haec moenia vidi,
 bisque duas natas, quantum reminiscor, habebas?"

Huic Anius niveis circumdata tempora vittis
 concutiens et tristis ait: "Non falleris, heros
 maxime: vidisti natorum quinque parentem,
 quem nunc (tanta homines rerum inconstantia versat!)
 paene vides orbem. Quod enim mihi filius absens
 auxilium, quem dicta suo de nomine tellus
 Andros habet pro patre locumque et regna tenentem?
 Delius augurium dedit huic, dedit altera Liber
 femineae stirpi voto maiora fideque
 munera: nam tactu natarum cuncta mearum
 in segetem laticemque meri canaeque Minervae
 transformabantur, divesque erat usus in illis.
 Hoc ubi cognovit Troiae populator Atrides,
 ne non ex aliqua vestram sensisse procellam
 nos quoque parte putes, armorum viribus usus

abstrahit invitas gremio genitoris, alantque
 imperat Argolicam caelesti munere classem.
 Effugiunt, quo quaeque potest: Euboea duabus,
 et totidem natis Andros fraterna petita est.
 Miles adest et, ni dedantur, bella minatur.
 Victa metu pietas: consortia corpora poenae
 dedidit (et timido possis ignoscere fratri:
 non hic Aeneas, non, qui defenderet Andron,
 Hector erat, per quem decimum durastis in annum);
 iamque parabantur captivis vincla lacertis:
 illae tollentes etiamnum libera caelo
 bracchia ‘Bacche pater, fer opem!’ dixere, tulitque
 muneris auctor opem, — si miro perdere more
 ferre vocatur opem, nec qua ratione figuram
 perdiderint, potui scire aut nunc dicere possum;
 summa mali nota est: pennas sumpsere tuaeque
 coniugis in volucres, niveas abiere columbas.”

14.75-84

Hunc ubi Troianae remis avidamque Charybdim
 evicere rates, cum iam prope litus adesset
 Ausonium, Libycas vento referuntur ad oras.

Excipit Aenean illic animoque domoque
 non bene discidium Phrygii latura mariti
 Sidonis; inque pyra sacri sub imagine facta
 incubuit ferro deceptaque decipit omnes.

Rursus harenosae fugiens nova moenia terrae
 ad sedes Erycis fidumque relatus Acesten
 sacrificat tumulumque sui genitoris honorat;

14.581-595

Iamque deos omnes ipsamque Aeneia virtus
 Iunonem veteres finire coegerat iras,
 cum, bene fundatis opibus crescentis Iuli,
 tempestivus erat caelo Cythereius heros:
 ambieratque Venus superos, colloque parentis

circumfusa sui “numquam mihi” dixerat “ullo
tempore dure pater, nunc sis mitissimus, opto,
Aeneaeque meo, qui te de sanguine nostro
fecit avum, quamvis parvum des, optime, numen,
dummodo des aliquod: satis est inamabile regnum
adspexisse semel, Stygios semel isse per amnes.”

Adsensere dei, nec coniunx regia vultus
immos tenuit placatoque adnuit ore;
tum pater “estis” ait “caelesti numine digni,
quaeque petis, pro quoque petis: cape, nata, quod optas!”